

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

COMMUNICATIVE APPROACH TO FORMING GRAMMATICAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE

У статті розглянуто особливості формування граматичної компетентності майбутніх учителів української мови та літератури у процесі реалізації комунікативного підходу. Відзначено, що на теперішньому етапі реформування системи вищої освіти, де глобалізація та інформаційні технології змінили всі сфери життя, важливо не лише володіти мовою, а й уміти ефективно використовувати її в комунікативних ситуаціях, зокрема й професійних. Комунікативний підхід фокусується на розвитку мовних навичок через активну участь здобувачів у мовленнєвій практиці та ситуаціях. З цією метою використовують різноманітні комунікативні завдання, діалоги та рольові ігри, які заохочують практичне використання мови в реальних життєвих ситуаціях. Велику увагу також приділяють розвитку навичок розуміння та позитивно висловлювання. Здійснено аналіз різних рівнів сформованості граматичної компетентності у майбутніх учителів. Серед основних проблем і викликів, які можуть виникнути в процесі викладання та впровадження комунікативного підходу, виділено недостатню мотивацію студентів. У пропонуваній розробці акцентовано увагу на різних аспектах комунікативного підходу до вивчення граматики, включаючи використання автентичних матеріалів, інтерактивних вправ.

У статті надано рекомендації щодо ефективного використання комунікативного підходу в практиці викладання з метою покращення результатів навчання та підготовки майбутніх учителів до роботи в сучасному освітньому середовищі. Визначено, що цей підхід не тільки сприяє розвитку мовних навичок, але й підвищує мотивацію та інтерес студентів до вивчення мови.

Підсумовується, що проаналізований підхід до формування граматичної компетентності, очевидно, позитивно впливає на взаємодію між викладачем та студентами, сприяє розвитку навичок аудіювання та мовлення, а також розвиває вміння застосовувати граматичні знання в реальних комунікативних ситуаціях. Вплив комунікативного підходу відкриває нові можливості для вдосконалення викладання мови і літератури та підвищує ефективність мовної освіти.

Ключові слова: граматична компетентність, критерії компетентності, мовні навички, комунікативний підхід, професійне навчання, синтаксис української мови, методика навчання.

The article examines the peculiarities of the formation of grammatical competence of future teachers of the Ukrainian language and literature in the process of implementing the communicative approach. It was noted that at the current stage of reforming the higher education system, where globalization and information technologies have changed all spheres of life, it is important not only to know the language but also to be able to use it effectively in communicative situations, including professional ones. The communicative approach focuses on the development of language skills through the active participation of learners in speaking practice and situations. For this purpose, various communicative tasks, dialogues, and role-playing games are used, which encourage the practical use of language in real-life situations. Great attention will also be paid to the development of comprehension skills and positive expression.

The analysis of different levels of grammatical competence formation among future teachers was carried out. Among the main problems and challenges that may arise in the process of teaching and implementing the communicative approach, the insufficient motivation of students is singled out.

The proposed development focuses on various aspects of the communicative approach to learning grammar, including the use of authentic materials and interactive exercises.

The article provides recommendations on the effective use of the communicative approach in teaching practice to improve learning outcomes and prepare future teachers to work in a modern educational environment. It was determined that this approach not only contributes to the development of language skills but also increases students' motivation and interest in language learning.

It is concluded that the analyzed approach to the formation of grammatical competence obviously has a positive effect on the interaction between the teacher and students, promotes the development of listening and speaking skills, and develops the ability to apply grammatical knowledge in real communicative situations. The influence of the communicative approach opens up new opportunities for improving the teaching of language and literature and increases the effectiveness of language education.

Key words: grammatical competence, competence criteria, language skills, communicative approach, professional education, syntax of the Ukrainian language, teaching method.

УДК 373.3/5.011.3-051:811.161.2]:005.
336.2
DOI [https://doi.org/10.32782/2663-6085/
2024/70.2.23](https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/70.2.23)

Тарапата Є.В.,
аспірантка кафедри української мови
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Комунікативний підхід до формування граматичної компетентності майбутніх учителів української мови та літератури є актуальною та важливою проблемою сучасної освіти. Перш за все, це визначає необхідність надати здобувачам освіти не лише ґрунтовні знання з граматики, а й уміння

ефективно застосовувати їх у мовленнєвій практиці. Зокрема, врахування комунікативного аспекту допомагає здобувачам налагоджувати міжособистісні зв'язки, розвивати навички спілкування та сприяє готовності до професійного обміну ідеями та інформацією. Такий підхід передбачає використання різноманітних методів і прийомів,

які стимулюють активізацію комунікативної діяльності учнів, наприклад, рольові ігри, дебати, групові проекти тощо. Таким чином, майбутні вчителі отримують не лише теоретичні знання, а й практичні навички, за допомогою яких вони можуть ефективно застосовувати граматичні концепції у професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Виакцентовані квестії формування граматичної компетенції завжди є актуальними для лінгвістів та методистів. Нещодавні дослідження в цій галузі свідчать про те, що цей аспект викладання мови залежить від низки чинників, зокрема методів викладання, навчальної програми та ін. Варто відзначити роботи таких авторів, як О. Ветхов, Н. Скляренко, О. Вовк. У своїх дослідженнях вчені визначають зміст і структуру граматичної компетенції та вносять вагомий внесок у розробку ефективних методів навчання. Такі науковці, як А. Херш, М. Плющ, Т.Горохова та ін., працювали над проблематикою розвитку граматичної компетенції. Їх роботи спрямовані на визначення змісту навчання граматичного матеріалу, пошуку оптимальних підходів до вивчення граматики та пошуку дієвих методів навчання. Однак, незважаючи на значний внесок вищезгаданих вчених, у вітчизняній лінгводидактиці відсутні фахові дослідження, присвячені розробці проблеми формування граматичної компетентності вчителів української мови та літератури за засадах комунікативного підходу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри те, що у методиці викладання української мови досліджено вже досить чисельна кількість чинників формування граматичної компетентності у різних періодах навчання та у різноманітних типах початкових закладів, саме питання формування граматичної компетентності майбутніх учителів української мови та літератури з використанням комунікативного підходу не досліджувалось і не має достатнього теоретичного обґрунтування.

Мета статті. Детально описати, визначити та теоретично обґрунтувати поняття граматичної компетенції як складової професійної підготовки студентів-філологів.

Задля втілення визначеної мети ставимо перед собою розв'язання низки конкретних завдань: з'ясувати ключові аспекти граматичної компетентності; дефінувати рівні сформованості граматичної компетентності вчителів філологів у їхній професійній діяльності; визначити критерії оцінювання граматичної компетентності; висвітлити вагоме значення граматичної компетентності для дієвого викладання української мови та надати практичні рекомендації відносно організації навчального процесу з метою розвитку граматичної компетенції у майбутніх вчителів-філологів.

Виклад основного матеріалу.

На сьогодні досягнення високого рівня професійної граматичної компетентності в широкому значенні є стратегічною метою професійної освіти. Для проектування системи засобів, що сприяють формуванню професійної граматичної компетентності у майбутніх учителів української мови та літератури, необхідно:

- визначити сутність граматичних новоутворень;
- виявити механізм оволодіння професійною граматичною компетентністю;
- визначити основні критерії й умови процесу її формування;
- обґрунтувати педагогічні засоби, що сприяють формуванню професійної граматичної компетентності;
- виокремити етапи процесу її формування на основі логіки і механізмів вияву цієї професійно-особистісної характеристики.

На кожному етапі процесу слід визначити початковий стан сформованості компетентності майбутніх вчителів-філологів, поставити мету її вдосконалення, спроектувати систему засобів, організувати діяльність студентів та проаналізувати результат. Аналіз досліджень і публікацій науковців засвідчує, що найпродуктивнішим є такий процес проектування формування тієї або іншої компетентності, в основу якої закладені досягнення мети як кінцевого результату. Тобто необхідно визначити ті новоутворення професійної граматичної компетентності, які повинні з'явитися після закінчення курсу навчання. В Україні педагогічними феноменами займалися такі вчені, як А. Алексюк, В. Баркасі, В. Бондар, В. Борисов, І. Бех, С. Гончаренко, М. Євтух, С. Сисоєва. Моделювання вчені тлумачать, як процес дослідження та створення інноваційних підходів до освітньої практики. Їхні дослідження спрямовані на розробку нових методів і стратегій, які сприятимуть розумінню та вдосконаленню освітнього процесу. Стратегією сучасної освіти є професійно-особистісний розвиток і саморозвиток педагога, здатного долати складні соціокультурні ситуації та діяти відповідально й оптимально в контексті вирішення професійних завдань. На основі теорії поетапного формування розумових дій і процесів можна розглянути модель навчальної діяльності, спрямованої на формування професійного мовлення студентів. Тут можна виокремити такі етапи: формування основи орієнтування дій, розвитку мовної компетенції та створення умов для переходу до мовленнєвої діяльності, стабілізації мовної компетенції та формування динамічних мовленнєвих стереотипів. Наявні п'ять складових цілісного педагогічного процесу: початковий стан, мета, професійні засоби, умови, результат. На нашу думку, вони визначають структуру моделі цілісного процесу

формування в студентів професійної граматичної компетентності вчителя-філолога. Ця модель є послідовністю цілеспрямованих злагоджених дій викладача і студентів на визначених етапах вирішення конкретних освітніх завдань, які спеціально створені викладачем ситуації та послідовно змінюють одна одну і служать досягненню кінцевої мети – формуванню у студентів професійної граматичної компетентності вчителя-філолога.

Сьогодні в навчальному процесі пріоритетними є комунікативний та компетентнісний підходи. Основною метою навчання української мови є формування граматичної компетентності. Під граматичною компетентністю розуміємо не тільки теоретичні знання про граматику, але й навички використання граматичних форм у комунікації. Як відомо, комунікативний підхід до навчання забезпечує формування комунікативних умінь і навичок особистості в умовах ситуації спілкування. Питанню граматичної компетентності приділяли увагу М. Вашуленко, Н. Голуб, О. Горошкіна, С. Караман, М. Пентиліук та ін. Результативним шляхом формування граматичної компетентності майбутнього української мови є опанування й синтаксичними засобами мови задля досягнення власної комунікативної мети з обов'язковою умовою вплинути на адресата. Важливими факторами, які впливають на процес вивчення синтаксичного матеріалу є: особистість вчителя української мови, який прикладом еталонного, грамотного мовлення; методика, якої дотримується вчитель, під час викладу синтаксису; якість синтаксичного матеріалу; замотивованість здобувачів вивчати початковий матеріал. У ХХІ столітті прослідковується така тенденція – зниження рівня засвоєння учнями знань із синтаксису української мови. Питання вивчення синтаксису і формування граматичних навичок на середньому періоду здобуття знань в закладах загальної та середньої освіти вимагає уваги. Для формування в учнів граматичної компетентності на основі синтаксису пропонуємо майбутнім вчителям української мови та літератури використовувати текстовий матеріал різноманітного жанрового та стилістичного оформлення. Ефективне формування граматичної компетентності учнів передбачає розуміння тексту як форми мовленнєвого вираження, формує вміння точно й доречно висловлювати думки, переконувати інших у слушності своїх міркувань, дотримуючись правил побудови висловлювань. Цей процес також підкреслює важливість розвитку мовленнєвих навичок разом із вивченням лінгвістичної теорії. Текст-центричний підхід став предметом дослідження таких лінгводидактів, як О. Горошкіна, С. Караман, Т. Окуневич, М. Пентиліук, Т. Симоненко та ін.

Згідно з думкою С. Марцина, оволодіння учнями синтаксичними знаннями сприяє розвитку їх вмінь й навичок, за допомогою вживання різноманітних синтаксичних конструкцій у власному мовленні.

Науковець слушно підкреслює: «Учні повинні оволодіти засобами експресивного й емоційного, книжного й розмовного синтаксису й навчитися вдало використовувати синтаксичні засоби в контексті» [10, с. 93]. У процесі вивчення граматики, а саме такого розділу як синтаксис необхідно врахувати проблеми, які можуть спричинити труднощі в опануванні синтаксичного матеріалу; задля покращення засвоєння матеріалу доцільно обирати різноманітні види вправ, аби втримати увагу та зацікавленість учня та забезпечити якісне навчання, зокрема, вправи з граматичними особливостями (наприклад: побудувати речення з дієприслівниковим зворотом за зразком), вправи, які моделюють комунікацію (наприклад: дати відповідь на запитання, використовуючи складносурядне речення), вправи, які належать до типової комунікації (наприклад: прочитати й надати коментарі до тексту: яку мету переслідував автор використовуючи односкладні, окличні речення). Інтерактивне навчання значно впливає під час вивчення української мови, зокрема синтаксису, та позитивно сприяє формуванню граматичної компетентності. Науковці О. Пометун та Л. Пироженко розглядають інтерактивну технологію навчання як засіб активізації учнів та усунення їхньої пасивної участі у навчальному процесі. Згідно з їхніми дослідженнями, такий підхід ґрунтується на взаємодії всіх учасників класу, і кожен учень має конкретне завдання, за яке він несе відповідальність і повинен публічно прозвітувати. Якість виконання завдань, поставлених перед групою і класом в цілому, визначається ефективністю роботи кожного окремого учасника [13, с. 23–24].

Одним з найефективнішим методом вважають інтерактивну гру, коли її зміст полягає у використанні програмного синтаксичного матеріалу; вона може мати різні форми; пов'язана з іншими методами навчання; вона сприяє позитивним емоціям та стимулює учнів до активної участі. Ефективною вправою практичного засвоєння теоретичних знань з синтаксичних явищ є «Синтаксична імпровізація»: вчитель наводить приклади речень учням класу, в свою чергу здобувачі визначають синтаксичні правила, які обумовлюють синтаксис наведених речень. Висока мотивація сприяє ефективному засвоєнню синтаксичного матеріалу, коли учні є головними дійовими особами навчального процесу.

Отже, у процесі вивчення синтаксису важливою умовою формування граматичної компетентності є застосування інтерактивних методів навчання, які забезпечують підвищення ефективності навчання, створюючи умови для організації комунікативної та граматичної діяльності учня. Отже, інтерактивна гра є важливим елементом комунікативного підходу до вивчення синтаксису української мови.

Комунікативні вправи займають особливе місце серед некоммуникативних, умовно-коммуникативних, бо вони є найбільш творчими і найскладнішими для здобувачів.

Мовленнєві вправи спрямовані на розвиток у здобувачів нового складного уміння – уміння використовувати засвоєний мовний матеріал з метою здійснення мовної комунікації.

Вправи поетапно стають більш творчими і дедалі більше наближаються до природного мовлення. Загальновідомо, що коммуникативним підходом особлива увага приділяється з чотирьох видів мовленнєвої діяльності (читання, письмо, говоріння та аудіювання) двом останнім. Головним пріоритетом коммуникативного підходу є подолання мовного бар'єру. Однак для того, щоб розвивати професійні мовленнєві навички з базового рівня, необхідно розвивати граматичну компетентність. Коммуникативний підхід фокусується на коммуникативних вправах, які наближають розвиток граматичної компетентності до реального спілкування. У цьому підході викладачі використовують творчий підхід при виборі завдань, які дозволяють студентам дізнатися більше про граматичні структури.

Протилежно традиційному підходу формування граматичної компетентності у процесі реалізації коммуникативного підходу акцент переноситься з некоммуникативних на коммуникативні вправи, оскільки саме вони наближають розвиток граматичних навичок та умінь до умов природного спілкування та забезпечують вмотивоване та цілеспрямоване спілкування. Саме коммуникативний підхід викладача до підбору завдань дозволяє ретельно опрацювати та закріпити кожну граматичну структуру.

Опрацьовуючи тему «Власне висловлювання», можна запропонувати креативне завдання із написання статті для блогу. Зв'язне мовлення за будь-якою коммуникативною ситуацією завжди має на меті автоматизацію тієї чи іншої граматичної структури. Так, розповідаючи про найбільш захопливу подорож, здобувач практикує повноцінне спілкування, засвоювати властивості гарного мовлення (логічність, правильність, точність, доречність, влучність), навички культурного мовлення.

Формування граматичної компетентності учнів завжди було одним з ключових завдань у процесі вивчення мови. Незалежно від мотивації та цілей навчання важко переоцінити значення глибоких знань граматичної структури мови, навичок та умінь ними користуватися. Тому, незважаючи на застосування того чи іншого методу навчання мови як домінуючого підходу, питання формування граматичної компетентності учнів залишається актуальним, відрізняються лише деталі методики. Відповідно до загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, граматична компетентність – це «здатність розуміти й виражати значення, продукуючи і розпізнаючи правильно оформлені

згідно з цими принципами фрази та речення (що є протилежним заучуванню та відтворенню їх як стійких формул)» [11]. До основних особливостей згаданого феномену відносять: неусвідомлене вживання граматичних форм рідної мови, згідно з законами і нормами граматики (рід, число, відмінок тощо) чуття граматичної форми, наявність корекційних навичок щодо правильності вживання граматичних форм [3]; внутрішнє невербалізоване знання граматичної системи мови, знання морфологічної й синтаксичної системи мови (типології форм), а також набору правил. На противагу здобувачам освіти інших спеціальностей, майбутній вчитель української мови має здобути високий рівень сформованості граматичної компетентності завдяки комплексному підходу до навчання граматичного матеріалу, що гармонійно поєднує в собі свідомі та підсвідомі компоненти у продовж навчання, що дає можливість йому стати конкурентно спроможним на ринку праці. Граматична компетентність, майбутнього фахівця української мови, органічно поєднує, як інтуїтивні так в одно час й інтелектуальні знання, які сприяють не тільки творчому та спонтанному використанню мови, але ще й розвивають знання, якими можна маніпулювати свідомо. Отже, граматична компетентність охоплює такі складові мовної системи, як граматичні знання, граматичні навички (рецептивні та репродуктивні) та граматичне розуміння граматичних явищ. На думку О. Вовка, володіння граматичною компетентністю передбачає опанування комплексним розумінням лексичних, морфологічних, синтаксичних, фонетичних та орфографічних елементів мови, що дає змогу будувати змістовні та зв'язані висловлювання. Крім того, це передбачає оволодіння граматичними поняттями, граматичними категоріями та ефективно використовувати граматичні явища у різноманітних коммуникативних сценаріях [6].

Рівень сформованості граматичної компетентності майбутнього вчителя української мови має дорівнювати С2 відповідно до глобальної шкали Загальноєвропейських рекомендацій. Згідно із рішенням Національної комісії зі стандартів державної мови від 24 червня 2021 року № 31, яке класифікує рівні володіння мови, рівень С2 (рівень вільного володіння другого ступеня) «засвідчує, що особа легко розуміє практично все, що чує або читає, може узагальнити інформацію з різних усних чи письмових джерел, зробити аргументований виклад у логічній, послідовній формі, а також висловлюватися спонтанно, швидко і точно, передаючи найтонші відтінки смислу навіть у складних ситуаціях» [14].

Ознаками вищезазначеного рівня сформованості граматичної компетентності є вміння:

1) комунікувати українською мовою відповідно до норм літературної мови з метою досягнення

мовленнєвих намірів у різноманітних ситуаціях, що виникають під час виконання службових обов'язків;

2) вміти рівноправно, вільно, свідомо, правильно та доречно користуватися різними способами комунікативної діяльності в різних видах мовленнєвих ситуацій;

3) вміти писати текст українською мовою у стилі, який відповідає вимогам відповідної сфери виконання службових обов'язків;

4) вміти адаптувати власні мовленнєві дії до конкретної ситуації спілкування та моделі спілкування у сфері виконання службових обов'язків;

5) знати та дотримуватись норм української літературної мови в офіційному спілкуванні (організація офіційних заходів, корпоративне та адміністративне спілкування тощо);

6) обирати та застосовувати різні комунікаційні стратегії для досягнення позитивних результатів.

Ефективний розвиток граматичної компетенції вимагає раціональної системи практики. Ця система повинна забезпечувати відбір необхідних вправ, що відповідають характеру навичок і вмінь, визначення послідовності виконання необхідних вправ, організацію навчального процесу та співвідношення його компонентів, систематичність і регулярність виконання вправ та взаємозв'язок різних видів мовленнєвої діяльності.[16]

Інформаційна структура, що описує дані комунікативних умінь у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти, містять окремі критерії оцінювання для діалогічного та монологічного мовлення.

Для загального усного мовлення визначено критерії щодо обсягу мовлення, складності фраз/речень і граматичних структур, зв'язності, актуальності, комунікативної функції, вільного володіння мовою. Для загального усного спілкування також враховують обсяг висловлювання, складність фраз/речень і граматичних структур, вільне володіння мовою, тематичну спрямованість, використання мовних засобів, діапазон, спонтанність мовлення, характеру теми, лінгвістичну точність, ініціативність, реактивність, інтерактивність, зв'язність та змістовність. [2]

О.Українська визначає такі критерії комунікативної компетентності:

– критерій ініціативності перевіряє здатність та вміння починати розмову, спонукати співрозмовника продовжувати бесіду, повідомляти або запитувати інформацію, завершувати спілкування;

– критерій реактивності оцінює рівень здатності індивіда до взаємодії у комунікації, включаючи відповіді на запитання учасника бесіди, реагування на його висловлювання, коментарі;

– критерій інтерактивності оцінює здатність активно пропонувати потенційні рішення проблеми, запитувати точку зору іншої сторони та висловлювати згоду чи незгоду з об'єктивних причин;

– критерій змістовності оцінює включення істотних елементів змісту, вичерпність викладу, здатність до узагальнення, наявність або відсутність відповідних прикладів у монологі;

– критерій зв'язності використовується для оцінки інтеграції елементів мови в усному тексті, організації структури висловлювання та включення специфічних лексичних, морфологічних і синтаксичних засобів для ефективного спілкування в монологі;

– критерій вільного володіння мовою оцінюються за наявністю або відсутністю таких факторів, як повторення та швидке виправлення власних помилок. Обсяг висловлювання також є показником вільного володіння мовою;

– критерій лінгвістичної точності використовуються для перевірки правильності мовлення, словникового запасу та граматики;

– критерій використання/невикористання невербальних засобів комунікації (наприклад, рухи тіла, рук і голови, міміки обличчя, зорового контакту).

Продуктивність формування комунікативної компетентності значною мірою залежить від визначення рівневих характеристик цих умінь. Рівень сформованості певної навички визначається як умовна міра (за певними критеріями), що дозволяє зрозуміти явище і відповідно оцінити його. Поняття «критерій» (у перекладі з грецької - «засіб, переконання, мірило») слід розуміти як «показник», що використовується для швидкого оцінювання достовірності показників контрольної та експериментальної груп.

Визначені критерії комунікативної компетентності та їх показники дозволяють виокремити три рівні сформованості граматичної компетентності:

- низький рівень характеризується обмеженою здатністю використовувати граматичні структури на практиці. Мовці з цим рівнем можуть не повністю розуміти граматичні правила та мати недостатні навички використання системи мови. Вони можуть бути не в змозі використовувати її належним чином у комунікації з іншими і можуть потребувати подальшого навчання та удосконалення своїх навичок.

- середній рівень – індивід достатньо компетентний, щоб використовувати граматичні структури на практиці. З цим рівнем компетентності оповідач володіє частковим розумінням граматичних правил і базовими навичками використання граматики, може висловлювати свої думки та ідеї, хоча похибки та недоліки можуть бути присутніми.

- високий рівень характеризується здатністю використовувати граматичну систему мови на практиці впевнено. Особи на цьому рівні мають ґрунтовне розуміння граматичних правил, відмінні навички використання граматики під час комунікативної діяльності. Вони можуть висловлювати

свої думки та ідеї чітко, логічно та без помилок при використанні мовних структур.

Рівень вирішення граматичних завдань є показником сформованості граматичної компетентності, рівня розвитку комунікативних здібностей, граматичних умінь та навичок.

Висновки. Отже, професійна граматична компетентність майбутніх учителів української мови та літератури є складним і багатокомпонентним явищем, що синтезує, по-перше, загальні вимоги до вчителя-філолога як до особистості, по-друге, специфіку його професійної діяльності, по-третє, конкретні прояви цих особливостей у педагогічній діяльності. Аналіз професійної граматичної компетентності майбутніх учителів-словесників у зв'язку зі специфікою їхньої професійної діяльності доводить, що компоненти граматичної компетентності взаємопов'язані і кожен з них визначає і впливає на специфіку їхньої фахової підготовки в університеті. Саме тому, для розуміння фундаментального характеру професійної граматичної компетентності, яка очікується від майбутніх вчителів української мови та літератури, вважаємо за потрібне у майбутніх дослідженнях заглибитися в аналіз педагогічної взаємодії, яка виникає під час спільної діяльності та безпосереднього спілкування між вчителем і майбутнім вчителем-філологом, що може забезпечити ефективність процесу формування професійної граматичної компетентності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Newby D. The role of theory in pedagogical grammar: A Cognitive + Communicative approach. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*. 2015. 1(2). P. 13–34. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/The-role-of-theory-in-pedagogicalgrammar%3A-A-%2B-Newby/b78161c5ac1fdafba56cb45fcadd2ea45f49f964> (дата звернення 05.04.2024)
2. Арват Ф. С. Культура спілкування: навчально-методичний посібник. Київ : ІЗМН, 1997. 328 с.
3. Артюшкіна Л.М. Мовленнєва компетентність як складова комунікативного процесу державних службовців. 2018. URL : soipro.narod.ru/documents/konf_zhuk/artushkina_rud.doc. (дата звернення: 04.04.2024).
4. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручн. / Ф. С. Бацевич. К. : Центр навч. л-ри, 2004. 472 с.
5. Вихованець І. Р. Граматика. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс]. Редкол.:

І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL : <https://esu.com.ua/article-26811> (дата звернення: 04.04.2024).

6. Вовк О.І. Сучасна стратегія формування англійської мовної граматичної компетенції у студентів-філологів. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2019. № 27. С. 5–10.

7. Горохова Т. О. Граматична компетенція як складова професіограми студента-філолога. *Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки* : матер. Всеук. наук.-практ. конф. 18 квітня 2013 р. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1082/1/T_Gorohova_DMU_3_GI.pdf (дата звернення: 04.04.2024).

8. Клак І. Є. Формування професійної комунікативної компетентності в майбутніх учителів-філологів у процесі вивчення фахових дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук; 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київ, 2015. 20 с.

9. Когут О. І. Інноваційні технології навчання української мови і літератури. Тернопіль : «Астон», 2005. С. 117–120.

10. Марцин С. О. Текстоцентричний підхід у вивченні української мови під час підготовки до ЗНО. 2019. № 19–21. С. 89–94.

11. Ніколаєва С. Ю. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.

12. Пентиліук М. І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики: збірник статей. Київ : Ленвіт, 2011. 256 с.

13. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / за ред. О. І. Пометун. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.

14. Рішення про затвердження класифікації рівнів володіння державною мовою та вимог до них (2021) Вилучено із <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-21>

15. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис: збірник вправ і завдань для студентів ОПП «Філологія. Українська мова і література», «Середня освіта. Мови і літератури (польська, українська)», «Середня освіта. Українська мова і література» / Укл. Н. М. Торчинська. Вид. друге, доп. Хмельницький, 2021. 128 с.

16. Тригуб І. П. Формування граматичної компетенції у студентів немовних спеціальностей ВНЗ у процесі вивчення англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2014. Вип. 10(2). С. 74–77.